

תקופותיה של הלשון העברית

פרופסור זאב בן-חיים עשה מעשה יפה, כשהעלה בפנינו את הבעיות העקרוניות הכרוכות בחלוקת תולדות העברית לתקופות ובראיית העברית כשפה אחת או כסידרה של שפות, היורשות זו את מקומה של זו, או, במלים אחרות, אם התקופות מייצגות גם שפות שונות או שלבים של שפה אחת. בניגוד לסדר הטיעון שלו, אקדים את שאלת התקופות לשאלת האחדות, מסיבות שיתבררו בהמשך דיוני.

עלינו להבהיר לעצמנו מה אנחנו עושים כשאנחנו מחלקים תולדות לשון חלוקה כרונולוגית כלשהיא. רוב הבלשנים כיום מודעים לעובדה, שחלוקת תיאור הלשון לצורנים, למלים, לצירופי לשון ולמשפטים, וכן חלוקת המלים להגיים, אינן חלוקות הטבעות בלשון עצמה, אלא הפשטות מדעיות, שאנחנו מפעילים אותן על המבע הלשוני הרצוף כדי לאפשר לעצמנו לטפל בו. כל מי שרגיל לתרגם יודע, שבשעת התרגום אי אפשר לתרגם תמיד מלה על-ידי מלה, צורן על-ידי צורן, או מבנה תחבירי על-ידי מבנה תחבירי. כפייה זו של תבניות מחשבתיות משלנו על המציאות הסינכרונית, יש לה מקבילים גם במחקר המציאות הדיאכרונית, והיא מתחילה בשאלה, מה הם הגבולות הכרונולוגיים של אותו "מצב לשון" שהוא תחום תיאור הלשון הסינכרוני. כל זמן שמישהו משתמש בה, בדיבור או בכתב, הלשון משתנה יום-יום, אם כי על פי רוב השינוי איטי. אך כדי לתאר שינוי זה אנחנו זקוקים לנקודות אחיזה, מצבי לשון שיש ביניהם מצבור הבדלים ניכר, אף על פי שברור לנו כי אלה ממוצעים של התפתחויות, ושבוודאי בתחילת התקופה היה ההבדל לעומת התקופה הקודמת יותר קטן, ובסוף התקופה היה יותר גדול. האילוזה של תקופות נתמכת על ידי כך, שלשונות כתובות (והרי בלשון שאינה בת תקופתנו, יש לנו רק הכתב) לעתים קרובות

שומרות במשך תקופה ניכרת על צורה אחידה. הסיבה לכך היא, כמובן, לא איזו תכונה של הלשון, אלא רצונה של העלית החברתית הכותבת והקוראת למנוע השתנות דמות הלשון היוקרתית שהם רגילים בה. לעומת זאת, יש גם מקרים, שלשון כתובה מוחלפת כאילו פתאום בצורת לשון אחרת, ואז החברה באה לעזרת החוקר המנסה אחר כך לקבוע תקופות.

כבר בפסקה שנתסיימה זה עתה סבל טיעוני מאחת הבעיות הטרימינולוגיות שבבלשנות: רבי-משמעותה של המלה "לשון" או "שפה". היא מציינת גם מהות אנושית-כללית, גם את אמצעי-התקשורת של קבוצה לאומית מסוימת, גם דרך הדיבור של חבל בתוך תחום של לשון לאומית, גם דרך הדיבור והכתיבה של תקופה מסוימת. אך גם מה שנקרא לשון לאומית בתקופה מסוימת איננו מערכת מלים ודקדוק שכל חלקיה שווים: יש לשונות של מעמדות חברתיים, הבדלים לפי מידת ההשכלה, הבדלים לפי הגיל, לפי המין ולפי השייכות הדתית. רוב חברי הקהילה הלשונית שולטים בסוגי לשון שונים לפעילויות שונות: לשון דיבור ולשון כתיבה, ובתוך כל אחת מהן לשון רשמית וחגיגית ולשון נינוחה, ועוד. המאחד את כולן היא השייכות לאותה החברה, והשקפת החברה שזו אותה לשון, ולא דווקא איזו קרבת-צורה הניתנת למדידה, ושעל פיה יוכל הבלשן להכריע אם זו לשון אחת או כמה לשונות. אף הלשון הכתובה, שבהסכמת החברה מייצגת בדרך כלל את הלשון הלאומית כלפי חוץ וכלפי פנים, איננה אחת, אלא שונה לפי סוגי הכתיבה. האם לשון המקרא מיוצגת על-ידי לשון הסיפורים או על-ידי לשון השירה? האם העברית בתימינו מיוצגת על-ידי המילון והתחביר של תכתובת משרדי הממשלה או על-ידי אלה של סיפורי הזו? מסתבר, שכל לשון היא כעין ברית של תת-לשוניות, יוקרתיות יותר ויוקרתיות פחות, שכל אחת מהן בו בזמן חיה את חייה ומושפעת על-ידי עמיתה. לעניין השינויים ההיסטוריים, כל תת-לשון מתפתחת לפי קצב וכיוון משלה, ועל כן קיימות זו לצד זו בתקופה אחת לשונות ספרותיות בשלבים שונים של התפתחות, לאורך קו השינויים הכללי של אותה לשון. בהשוואה ללשון הפרוזה העברית-מקראית, לשון השירה של אותה התקופה הייתה קרובה יותר לשמית הקדומה; וכן לשון התפילות, שנכתבו בימי התנאים, הייתה דומה יותר לעברית המקראית מאשר הכתיבה ההילכתית. בימי הביניים המאוחרים

השתמשו לכתיבה קומוניקטיבית בתערובת של לשון חז"ל, לשון המקרא וארמית, שמבחינות רבות כבר התרחקה משלושתן, וכפי שהראה לנו פרופ' בן-חיים, עברה תהליך מסוים של השפעת הדקדוק והסימאנטיקה של שפות אירופיות, של הסביבה ושל היהודים עצמם, אבל בשירה השתמשו בלשון מקראית טהורה עד כמה שהצליחו.

אילו ניגשנו לדבר מבחינה בלשנית צרופה של בדיקת צורות ומלים בלבד, היה עלינו לחלק לתקופות לא את תולדות הלשון העברית כחטיבה אחת, אלא את תולדות לשון הפרוזה הפשוטה, את תולדות לשון הפרוזה הריטורית, לשון השירה, לשון התפילות, וכו'. כמובן לא נעשה זאת, מפני שאנחנו יודעים שאלה התקיימו בכל תקופה ביחד, תוך השפעות הדדיות מסוימות. אבל זו ידיעה שבאה לנו מחיי החברה המשתמשת בלשון, לא מבדיקת הלשון עצמה. ובכל זאת, יש מצבים לשוניים שבהם אנחנו נוטשים גישה חברתית זו. כאשר סוגי הכתיבה היו חלקם בעברית וחלקם בלשון אחרת, כגון בתקופת תור הזהב בספרד, שבה הייתה השירה עברית והפרוזה ערבית, אין אנו כוללים את תולדות העברית שבתקופה ואת תולדות הערבית של הסופרים היהודיים בתיאור תקופתי אחד, אף-על-פי שכידוע גם הן השפיעו אשה על אחותה. וכן, כשלשונם המדוברת של היהודים הייתה — על-פי ידיעותינו ההיסטוריות-חברתיות — לשון יהודית אחרת, שהייתה מלאה מלים עבריות, ושממנה הושפעה העברית הכתובה של אותה חברה, לא יעלה על דעתו של חוקר לתאר את שתיהן בתיאור לשוני אחד. אין אנו מדברים על "תקופת היידיש של הלשון העברית", למשל. כאן השיקולים הבלשניים מכריעים, אך אנו גם מסתמכים על הרגשת החברה באותה התקופה, שהבדילה הבדלה ברורה בין שתי לשונות חייה החברתיים. מבחינה זו אין הבדל אם הלשון השנייה הייתה שמית, הודו-אירופית, או פיננו-אוגרית. כאן יש ניגוד מובהק בין חקר תולדות הלשון העברית ובין חקר תולדות לשון העם היהודי. השאלה, אם בתקופה מסוימת דיברו עברית או לשון אחרת, או אם כתבו רק או בעיקר עברית, שייכת לתולדות לשון העם. בין כך ובין כך אין אנו מכירים הכרה ישירה את הלשון המדוברת של התקופות שבהן דיבר העם עברית, ואפשר לומר — וכבר רמז לכך פרופסור בן-חיים — שאף בלשון הדיבור העברית שבישראל היום, הסתום מרובה על הידוע ידיעה בלשנית. כל

הסקת מסקנות מתופעות בלשון הכתובה על הלשון המדוברת היא בגדר השערה מדעית, לא בגדר ידיעת עובדות, וזאת גם כאשר יש בכתיבה קטעי שיחות המייצגות לשון עממית מדוברת. יוצא מכך, שתולדות הלשון העברית הן תולדות סוגי העברית הכתובה, והפרטים על הלשונות המדוברות ועל הלשונות הכתובות לצד העברית בכל תקופה ותקופה הם פרקי רקע לא-בלשניים, שחשיבותם בהסברת כמה תופעות.

כיוון שתולדות העברית הן תולדות השתנות צורותיה ומילותיה, וכאמור החלוקה לתקופות צריכה לענות על הצורך המדעי בשוני מספיק לשם השוואה יעילה, וכן על הצורך בתיעוד בכמויות המספיקות לניתוח כולל, על כן מבוססת חלוקת התקופות של כל השפות, אשר בלשנים חקרו את תולדותיהן, על מה שאפשר לכנות גיבוש-לשון, הופעת סוג-לשון מרכזי המציג נורמות חדשות ומתעלם מן הנורמות שאפיינו אותו סוג-לשון חברתי בתקופה הקודמת. שינויים אלה מעוגנים, ברוב המקרים שבהם היה אפשר לעמוד על הרקע ההיסטורי, בשינויים חברתיים חשובים, כגון תפיסת התפקידים החברתיים המרכזיים בידי קבוצה חברתית שעד כה לא בלטה בחברה, או הזזת מרכז החיים המדיניים לשטח גיאוגרפי אחר, ודבר זה נותן לשיטת החלוקה לפי גיבושים בסיס מציאותי. גיבוש כזה הייתה לשון חז"ל. דקדוקה ותחבירה, וחלק ממילונה הבסיסי, שונים מן התחומים המקבילים שבלשון המקרא, והשוני מופיע במצח נחושה, ללא ניסיון להתאים את הסגנון למקרא. הדבר לא נעשה מתוך בורות; בכך אפשר להווכח מן השימוש הווירטואוזי של אותה התקופה בדפוסי לשון המקרא בתפילות, ויותר מאוחר בפיוטים. על השינויים החברתיים שליוו את תקופת חז"ל, ועל השינוי הגיאוגרפי שהתרחש במחצית השנייה של תקופה זו, אין צורך לעמוד בפני קהל זה. שאלה אחרת היא, אם היה גיבוש גם בלשון בית שני. מיעוט החומר והספקות באשר לזמן חיבורם של כמה מספרי המקרא מקשים על תיאור הלשון, אך כבר נאסף חומר רב על לשון ספרי המקרא מבית שני ועל לשון המגילות הגנוזות, כדי לקרב את הדעה, שגם כאן חל גיבוש של לשון עצמאית, אם כי פחות נבדלת מלשון בית ראשון מאשר לשון חז"ל.

הנה לפנינו שתי תקופות ותקופת ביניים, או שלוש תקופות, הנקבעות על-פי עיקרון הגיבוש, שהוא גם בלשני וגם חברתי-

היסטורי, ואינו מסבך אותנו בשאלת הלשונות המדוברות. יש להניח, שבעיקר לקראת סוף תקופת הבית הראשון כבר נבדלה הלשון המדוברת מאוד מלשון הכתיבה. כמה חוקרים טענו שבימי בית ראשון דיברו כעין לשון חז"ל, ומי יודע איזה אחוז מן העם דיבר בימי חז"ל ארמית או יוונית. אלה השערות, היכולות להסביר את אופייה המיוחד של לשון חז"ל, או את ריבוי המלים הארמיות והיווניות שבה, אך נכונותן או אי-נכונותן איננה משפיעה על יעילות החלוקה לתקופות. אפילו מי שעודנו דבק בתיאוריה, שלשון חז"ל אינה אלא תערובת "מלאכותית" של עברית מקראית וארמית, איננו יכול לשלול את העובדה שלשון זו הייתה הלשון היציגה של תקופת חז"ל. הגרמנית החדשה נוצרה בצורה "מלאכותית" ומתוכננת על-ידי משרדי הממשלה הסאקסית ועל-ידי לותר, אך חשיבותה אינה במוצאה, אלא בהיותה הלשון היציגה המאפיינת תקופה ארוכה של חי דוברי הגרמנית.

גם הלשון הכתובה מאז תחיית הלשון היא בבחינת גיבוש-לשון. התכונה הקובעת של לשון זו הוענקה לה בתקופת מנדלי: התכת חומר מכמה תקופות קודמות על-ידי תורת הצורות שהיא בעיקרה מקראית, בהשמטת כמה פרקים של הדקדוק המקראי, תחביר שהוא קרוב לתחביר לשון חז"ל, ואוצר מלים המורכב מן המקרא, מלשון חז"ל, מלשון ימי הביניים ושאלות מותאמות מן הארמית התלמודית. לתכונות אלו נוספה מן הרגע הראשון החרות הגמורה ביצירת מילים חדשות. ברוב תכונות אלו נבדלת העברית שאחר התחייה הן מלשון המשכילים והן מן הלשון הרבנית שאפיינו את התקופה הקודמת לה. הדיבור העברי והשפעתו על עיצוב הלשון הכתובה, אלה עובדות רקע חשובות ביותר, אך אילו ניצח יוסף הלוי, והכתיבה בתקופת התחייה הייתה ממשיכה את נוהגי לשון המשכילים, ספק אם היינו מדברים באותו ביטחון על העברית בת ימינו כחטיבת לשון עצמאית. ההכרה בעברית של התחייה כתקופה לעצמה גם איננה מבוססת על החידושים הדקדוקיים והתחביריים שחדרו במשך התקופה ללשון הכתובה היוקרתית. אפשר לומר שחידושים אלה נובעים מאופייה המורכב, ואפשר לומר שאלה סימנים המראים לנו כיצד תראה הלשון בעוד דור או שני דורות. אלה תיאוריות מעניינות, אך קבלתן או אי-קבלתן איננה קובעת לגבי השאלה, אם זו תקופה לעצמה או לא. אפשר רק לומר, שבחלקם חידושים אלה הם פועל-יוצא מן העקרון של

חידוש מלים, ועל כן מאפיינים את התקופה בחלקה המאוחר יותר, אבל הניסיון הנאגר בהסתכלות בשינויים המאפיינים חילופי תקופות של גיבוש-לשון בשפות אחרות, אינו מעניק סבירות גבוהה להנחה, שהתקופה הבאה תתאפיין בהגברת נטיות ההתפתחות של תקופה זו דווקא. ברוב המקרים הידועים נכנסו למשחק גורמים לשוניים בלתי חזויים מראש.

הקושי הגדול בקביעת תקופות הוא בתקופת הגלות. אחת הסיבות לקושי זה היא בוודאי ההשפעה המגוונת של לשונותיהם המדוברות של הריכוזים היהודיים השונים. אך גם ריבוי השפות המדוברות אינו אלא היבט של יצירת ריכוזים המרוחקים זה מזה ושהקשר ביניהם הומעט בגלל גבולות מדיניים ותרבותיים. על כן הלכו גיבושי הלשון העברית בדרכים שונות בארצות שונות, ובמקום היסטוריה אחת עם חלוקה אחידה לתקופות, המקבילות בכל השטח הלשוני, הייתה היסטוריה מפולגת, ולכל פלג בהכרח גם גיבושים בזמנים שונים, ועל כן תקופות שונות. חלוקה אחידה לתקופות אפשר להשיג רק אם מתעלמים מיחידות גיאוגרפיות שלמות. יתרה מזאת, במאות שבהן פרחה העברית בחלק מן העולם היהודי, חסרים נתונים מארצות אחרות, וייתכן — אם כי לדעתי הדבר אינו מוכח — שלריכוזים מסוימים היו תקופות ללא ידיעת עברית בכלל. למעשה מוטל עלינו לכתוב את תולדות העברית בכל ריכוז וריכוז לחוד, כמובן תוך ציון ההשפעות הלשוניות מריכוזים אחרים. רק אחרי שנשלים עבודה זו נוכל לגשת לצעד נוסף, שבו נשתדל לחשוף את המשותף, ואולי נגלה שאכן היו כמה תקופות משותפות, אם כי התחלתן וסיומן בארצות שונות חלו בתאריכים המרוחקים זה מזה בדורות. אין לראות מצב זה כדבר חריג ומיוחד ללשון העברית. כך גם צריך לכתוב את תולדות הלשון האנגלית, שכבר בסוף ימי הביניים היה לה גיבוש נפרד בסקוטלנד (בה עד היום החוקים כתובים באנגלית הסקוטית) והיום יש לה גיבושים נפרדים באנגליה, בארצות הברית, באירלנד, בדרום אפריקה, באוסטרליה ובהודו, שנוצרו בזמנים שונים ועל כן אין להכניסם לחשבון תקופות אחד.

ואולם משנכיר בהפרדה הגיאוגרפית בתקופת הגלות, נוכל לגשת לזיהוי גיבושים ותקופות בריכוזים השונים, לפי החומר הכתוב העומד לרשותנו. חוסר ביטחון בגלל אופיו וכמותו של החומר, שכבר עמדנו עליו לגבי תקופת בית שני, איננו מבטל את

עצם עיקרון החלוקה לתקופות. דוגמה מובהקת ליכולתנו להעמיד תקופות גם כשחסר לנו חומר על התקופה שלפניהן או שלאחריהן, יש לראות בתור הזהב בספרד, המצטיין בגיבוש עקרונות לשוניים חדשים ומחייבים שכמעט אין להן דוגמה בשאר התקופות. לשון תור הזהב מדגימה בעיה אחרת בקביעת התקופות: האופי החברתי של הלשון היציגה עשוי להשתנות מתקופה לתקופה. בניגוד לתקופת חז"ל ולתקופתנו, שבהן הלשון היציגה היא הפרוזה הפורמאלית, הלשון היציגה של תור הזהב הייתה השירה, ומעט השימושים האחרים בעברית, אף כשעקרונותיהם הלשוניים סטו מאלה של השירה, אינם קובעים לגבי תקופה זו. על-פי הכרה זו אנחנו יכולים לקבוע תקופה של התרגומים מן הערבית בריכוז הצרפתי והאיטלקי, כי "לשון התכונה" הייתה גם יציגה וגם עקרונותיה היו מודעים, ואילו העיסוק בשירה בלשון מקראית כהמשך לתור הזהב הספרדי היה סוג-לשון בעל מקום משני, כמו שהיה העיסוק האינטנסיבי בטקסטים הכתובים בלשון חז"ל ובארמית.

הבעיה נעשית קשה יותר, כשלשון יציגה בעלת אופי חדשני ושימוש נרחב מופיעה אצל קבוצת מיעוט בתוך ריכוז גיאוגרפי כלשהו, כגון לשון הספרות החסידית של המאות הי"ח-י"ט ולשון ההשכלה. האם מותר לנו לקרוא לאלה "תקופות", אף על פי שבמקרים אלה נחלש הגורם הגיאוגרפי? אם נראה בתקופת-הלשון חלוקה לצורך תיאור סינכרוני והבנת השתלשלויות דיאכרוניות, יש הצדקה לכלול גיבושים מובהקים כאלה בחשבון התקופות על-ידי הרחבת המושג מעבר למשמעותו הכרונולוגית-גיאוגראפית, מה עוד שהגורם של חידוש חברתי, שבו ראינו את התימוכין המציאותיים לשיטת התקופות המוצעת כאן, קיים גם בהשכלה וגם בחסידות.

האופי המיוחד של תולדות הלשון העברית, שהייתה במשך מחצית חייה לשון דיגלוסית, הביא לידי כך שכל התקופות השתמשו בחומר הלשוני של שתי התקופות הקלאסיות, המקראית והחז"לית, תוך מידות שונות של קפדנות בשמירתן. דבר זה טיפוסי ללשון "עליונה" במצב דיגלוסיה. במצב זה מאפיין חשוב של תקופות הוא היחס לצורת הדוגמה העתיקה של הלשון, או במקרה שלנו, לשתי צורותיה המתחרות בהשפעתן על התקופות המאוחרות. החידוש הקובע של התקופה שפתח אותה ר' סעדיה גאון, של תקופת תור הזהב ושל תקופת ההשכלה, היה בכל מקרה

השיבה לשימוש בלשון המקרא כלשון יצירה, אף על פי שכל אחת מן התקופות הללו מימשה את השיבה ללשון המקרא בצורה טיפוסית רק לה. על כן לשון המקרא ולשון חז"ל ממלאות שני תפקידים שונים בתולדות העברית: בהופעתן הראשונה הן גיבושים המאפיינים תקופות, אך מכאן והלאה הן חומר לשוני על-תקופתי, "רבדים" המשוקעים בעיצוב הלשון היציגה של תקופות שונות בדרכים שונות. לשתי חטיבות-לשון אלה יש עוד מקום בחיי התרבות העברית, כחומר לטיפוח פילולוגי: קביעת הנוסח והמיבטא, ניקוד וטעמים, תיאור דקדוקי למקרא, רישום ואיסוף של חומר חז"לי ושילובו באוספים מדרשיים שונים. לכאורה אין בין פעילויות אלה ובין השימוש הפעיל היצירתי ברבדים ולא כלום, אך למעשה יש הרבה יחסי גומלין: כל תקופה יצרה לעצמה תדמית משלה של לשון המקרא או לשון חז"ל, ותדמית זו שימשה בסיס לשימוש הפעיל.

כאמור, משמעויותיה של המלה "לשון" מרובות הן וסתמיות, שנוכל גם לקרוא לכל תקופה בשם לשון, בלי לפגוע בתדמית האחדות של העברית. מבחינה זו כל תקופה שווה ללשון המקרא וללשון חז"ל. לתפיסה זו של גיבושי-הלשון כחטיבות ברשות עצמן יש חשיבות מדעית, שהרי זה היסוד האידיאולוגי לתיאור סינכרוני של כל תקופה ותקופה. לשאלה, אם תקופה מסוימת כל כך שונה מן התקופות האחרות, שצריך לראותה כלשון נפרדת גם מבחינה חברתית, אין תשובה בלשנית כלשהיא. רק החברה יכולה להחליט על כך, הן בתקופה ההיא עצמה, והן בתקופה מאוחרת יותר, כפי שמוכיח חומר המובאות שאסף פרופ' בן-חיים. הנימוקים הם אידיאולוגיים, ואינם תלויים במידת הריחוק הצורני, וכל עם בכל תקופה מחליט או מתווכח, אלו תקופות ואלו דיאלקטים גיאוגרפיים להרחיק ואלו לאמץ. היום אנחנו נוטים לראות את הכנענית חלק מתולדותיה של העברית, והיה מי שאימץ את האוגריתית ואפילו מי שנחפו ואימץ כחלק מן הירושה העברית את לשון אַבלא הבלתי ידועה והתריע, שהאצילות מחייבת אותנו לשמור על מורשת יקרה זו. הפרדה מדעית של תקופות מגוף הלשון נעשית הכרחית רק כאשר התפתחויות חברתיות ומדיניות גורמות לחלוקת השטח הלשוני לעמים שונים, כמו שקרה בלשונות הרומניות. כולן צמחו מן הלשון המדוברת ברומא ובאימפריה המערבית, אך כיוון שאי אפשר לקבוע איזו מהשפות

של היום ראוייה לשאת את תואר הממשיכה הישירה של הרומית, צריך לקטוע את תקופותיה של הרומית בסוף האלף הראשון לספירה, אף על פי ששימשה כמעט אלף שנים נוספות כלשון דיגלוסיה לדוברי הלשונות "הַבְּנוֹת" שלה. לא הבלשנים יקבעו אם אי-פעם תוכרזו העברית החדשה כ"לשון-בת" של העברית העתיקה, ואני כשלעצמי מתקשה לתאר לעצמי מצב חברתי או פוליטי, אשר בו יבקשו לעשות כדבר הזה.

מן הראוי להזכיר לעצמנו: כמו שאין שום קשר בין מחקר מדעי בתאור העברית הכתובה או המדוברת של זמננו ובין הצדקת הנורמטיביות או שלילתה, כך גם אין שום קשר בין קביעת העברית שלאחר התחייה כתקופה לשונית לצורכי מחקר ובין שאלות אידיאולוגיות כגון, אם היה נכון ליצור אותה כמו שהיא לפנינו, או אם החדרת יסודות מלשון הדיבור ללשון הכתובה היא לטובת הלשון והחברה או לרעתן. הנורמטיביות היא גורם סוציולינגוויסטי ולא בלשני, ובמידה שמחקר מדעי יכול לפתח עמדות ערכיות לגבי נושאי תחומו, הרי הסוציולינגוויסטיקה היא שמתפקידה להתייחס לנורמטיביות. עקרונות החלוקה לתקופות המוצעים בדבריי, נוסחו במטרה לבסס את החלוקה על הבלשנות התיאורית ולהוציא ממנה את השיקולים הסוציולינגוויסטיים, עד כמה שזה ניתן בכלל כשמדברים על לשון.